

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäädösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

Kyllä

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Verohallinto on jäljempänä kuvannut yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan ja kansallisen tietosuojalain 4 §:n 2 kohdan soveltamiseen liittyviä haasteita.

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäädösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

Kyllä

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Verohallinto on jäljempänä kuvannut henkilötietojen käsittelyn haasteita liittyen verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 21 §:n mukaisen vertailutietotarkastuksen toteuttamiseen.

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

Ei

Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

-

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

Kyllä

Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?

Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

Ei

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Ei

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

Ei

Muut kommentit

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmä on kuullut Verohallintoa raportin valmistelun aikana. Verohallinto antoi ryhmälle kirjallisen selvityksen, jossa tuotiin esille tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e) alakohdan ja kansallisen tietosuojalain 4 §:n 2 kohdan soveltamiseen liittyvät vaikeudet erityisesti sovellettaessa verotusmenettelystä annetun lain 21 §:n mu-kaista vertailutietotarkastusta. Verohallinto ehdotti selvityksessä myös Tietosuojavaltuutetun ohjauksen kehittämistä siten, että viranomainen saisi ennakolta neuvoa, ohjausta tai ennakkoratkaisun merkittävässä tietosuojan soveltamistilanteissa. Tämän lisäksi Verohallinto kertoi uuden teknologian käytön vaikeudesta erityisesti pilvipalveluiden käytön osalta.

Voimassa olevassa tietosuojan yleissääntelyssä tai kansallisessa erityissääntelyssä ei ole säännelty erityisesti henkilötietojen käsittelystä viranomaisten tiedonsaantioikeuksien toteuttamisesta. Tämä on aiheuttanut haasteita Verohallinnossa erityisesti vertailutietotarkastuksen toteuttamisessa pankkien tietoihin.

Korkein hallinto-oikeus ja Tietosuojavaltuutettu ovat päätöksissään KHO:2020:8 ja 2681/186/21 todenneet, että vertailutietotarkastuksessa henkilötietojen käsittelyn perusteena on yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e) alakohta. Asetuksen soveltamista on tältä osin täsmennetty tietosuojalain 4 §:n 2 momentissa. Nykyinen sääntely edellyttää käsittelyn oikeasuhtaisuuden arvioimista. Käsittelyn peruste ja sen oikeasuhtaisuutta koskevat jälkikäteiset arvioinnit ovat verotusmenettelystä annetun lain 21 §:n kohdalla johtaneet siihen, että osa pankeista on kieltäytynyt käsittelemästä henkilötietoja vertailutietotarkastuksessa. Kieltäytymisen perusteena viitattu tietosuojan yleisiin perusteisiin sekä yleisen tietosuoja-asetuksen perusteluosan 31 kohtaan, jossa edellytetään tietojen antamisen satunnaisuutta. Verohallinto on laskenut, että tietojen saamiseen liittyvät haasteet aiheuttavat n. 100 miljoonan euron verovajeen vuosittain. Sääntelyn soveltamisessa ei ole ollut merkitystä sillä, kohdentaako Verohallinto tarkastuksen henkilöihin tai yhteisöihin.

Verohallinto pitää tärkeänä, että tietosuoja-asetuksen perusteella annettava sääntelyssä ja tulkinnoissa otetaan paremmin huomioon viranomaisten tehtävien kannalta tarpeellisten tietojen käsittely. Tietojen antamista koskevan sääntelyn ja tulkintojen tulee olla riittävän joustavia siten, että viranomaisella on mahdollisuus kohdentaa valvontaa myös uusiin ja nopeasti muuttuviin ilmiöihin. Pankkien rahaliikennettä koskevat tiedot ovat erityisen merkityksellisiä silloin, kun valvotaan uusia taloudellisia ilmiötä ja rajat ylittäviä taloudellisia tapahtumia. Verotuksessa tietojen käsittelymäärät ovat isoja koska käsittelyn piirissä ovat kaikki verovelvollisen luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt. Käsittelyä ei ole mahdollista rajata keinotekoisesti vähäiseen henkilöiden määrään vaarantamatta oikeaa ja yhdenmukaista verotusta. Käsittelyn oikeasuhtaisuutta koskevassa arvioissa tulee myös ottaa huomioon, että verotuksessa käsittelyä ei voida kohdistaa vain niihin tilanteisiin, joissa verotusta koskevat velvoitteet ovat ilmeisesti laiminlyöty. Yhdenmukaisen, oikeudenmukaisen ja tasapuolisen verotuksen varmistamiseksi Verohallinnolla on velvollisuus valvoa sivulliselta saatavien tietojen perusteella se, että verovelvolliset ilmoittavat yleisesti tuloja ja varallisuutta koskevat tiedot oikein.

Tiedonantovelvollisuutta koskevat tulkintaristiriidat ovat aiheuttaneet vuosia kestävästä käsittelystä tuomioistuimissa. Tällä on merkittävä vaikutus valtion ja kuntien vuosittaisiin verotuloihin. Verohallinto on ehdottanut tältä osin ratkaisuksi menettelyä, jossa Tietosuojavaltuutetulta antaisi henkilötietojen käsittelystä kannanoton jo ennakolta. Tämän ennakkoratkaisumenettelyn voisi rajata koskemaan sellaisiin tulkintatilanteisiin, joissa sääntely ei ole täsmällistä, käsittely kohdistuu suureen henkilökuntaan ja käsittelyllä on yhteiskunnallisesti iso merkitys. Verohallinto katsoo, että tällaisen menettelyn mahdollisuuksia ja vaikutuksia olisi syytä arvioida, vaikka koordinaatioryhmä ei ole pitänyt menettelyä tarkoituksenmukaisena. Menettelyllä olisi erityinen merkitys myös siinä tilanteessa, jossa tietosuojalainsäädännön sanktiot kohdistuisivat myös viranomaiseen.

Verohallinto pitää yleisesti tärkeänä, että viranomaisten tietojenvaihtoa ja tietojen käyttöä viranomaisissa määrittävä sääntely ja säännöksiä koskevat tietosuojalainsäädännöstä tulevat tulkinnat edistävät digitalisaatiota sekä vähentävät asiakkaiden ja asiaa käsittelevien viranomaisten hallinnollista takkaa sekä noudattavat julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 20 §:n mukaista velvoitetta.

Konow von Taito
Verohallinto